
REFERÁTY

VOJENSKÁ CHEMIE

Siegfried Franke: Militärchemie, svazek I. Berlin,
Militärverlag der DDR, 1977

Prvý díl rozsáhlé učebnice vojenské chemie, určené pro vysokoškolská zařízení Národní lidové armády NDR, vychází ve druhém rozšířeném a přepracovaném vydání (1. vydání 1967). Na 512 stranách je pojednáno o vývoji vedení chemické války a o chemii bojových otravných látek.

V první části jsou ve čtyřech kapitolách ro-

zebrány základní etapy vývoje chemických zbraní (před jejich hromadným použitím, za první světové války, v meziválečném období, za druhé světové války a v poválečném období do r. 1975).

Těžištěm knihy je její druhá část, zabývající se chemií bojových otravných látek, která je rozvržena do devíti kapitol.

Po všeobecných kapitolách, věnovaných obecným vlastnostem bojových otravných látek a jejich rozdělení, následují hlavní kapitoly, probírající jednotlivé typy látek. Dělení je provedeno podle toxikologického hlediska na dráždivé, psychotoxické látky, látky účinkující na kůži, dusivé, všeobecně jedovaté, nervově paralytické látky a toxiny. Hlavní pozornost je pochopitelně věnována nervově paralytickým látkám.

Výklad v této části, kde se probírají jednotlivé látky a skupiny látek, postupuje od obecných údajů přes soubor fyzikálních vlastností, chemické vlastnosti, způsob přípravy a toxické vlastnosti.

Autor shrnuje nejmodernější publikované údaje, takže kniha je bezpochyby nejúplnějším literárním přehledem problematiky bojových otravných látek. Výklad je přitom podán na

vysoké teoretické i metodické úrovni. Kniha je bohatě vybavena obrázky [35] a tabulkami [98], seznam použité literatury je uváděn na konci každé kapitoly. Výukový charakter je podtržen souborem vhodně volených zkušebních otázek k opakování tematiky.

S potěšením lze konstatovat, že kniha od prvního vydání doplněním a přepracováním velmi získala. To se projevuje nejen zařazením nových údajů z oboru, který se velmi rozvinul v posledním desetiletí, ale také výběrem a kritičností v hodnocení literárních údajů, takže v současné době tato kniha představuje ve světové literatuře nejmodernější učebnici o bojových otravných látkách. Proto ji doporučuji všem pracovníkům v oboru vojenské chemie, toxikologie a zdravotnicko-protichemické ochrany jako základní soudobý informační zdroj.

Plk. doc. ing. Jiří Matoušek, DrSc.

VOJENSKÁ CHEMIE

Siegfried FRANKE, Peter FRANZ, Gerhard GRÜMMER, Werner WARNKE
Militärchemie, svazek II., Berlin, Militärverlag der DDR 1977.

Druhý díl učebnice vojenské chemie, určené pro vysokoškolská zařízení Národní lidové armády NDR, vychází ve druhém rozšířeném a doplněném vydání [1. vydání 1969]. Je věnován diverzním jedům, fytotoxickým látkám, odmořování bojových otravných látek a zejména analýze bojových otravných látek a významnějších jedů.

Kniha o 615 stranách je rozdělena do čtyř částí s 33 kapitolami. Její obsah je podstatně polytematičtější než první díl. Prvé dvě části jsou pokračováním a doplňkem prvního dílu Vojenské chemie.

Tři kapitoly první části o diverzních jedech podávají výčet přírodních a syntetických jedů a možných způsobů použití ve válečných konfliktech.

Druhá část zabývající se fytotoxickými sloučeninami uvádí ve třech kapitolách přehled vojensky významných látek a zejména popisuje herbicidní směsi použité ve Vietnamu a zobecňuje způsoby vojenského nasazení látek s účinkem na rostlinstvo.

Rozsáhlejší třetí část pojednává o odmořování a odmořovacích prostředcích. Čtenář zde nalezne zhodnocení tohoto důležitého opatření ochrany proti chemickým zbraním a v dalších třech kapitolách rozbor jednotlivých druhů odmořování, rozdělených ne zcela důsledně na chemické, fyzikální a přirozené (samovolné) odmořování.

Těžištěm knihy je čtvrtá část, která v deseti kapitolách rozebírá analytiku bojových otrav-

ných látek, jedů a odmořovacích prostředků. Na 349 stranách této relativně samostatné části knihy jsou nejprve vymezeny úkoly a zvláštnosti analýzy silně toxických sloučenin, zejména bojových otravných látek. Pak autor postupně probírá elementární důkaz, důkaz charakteristických funkčních skupin a poté se věnuje zevrubnému popisu nejdůležitějších metod důkazu a stanovení významných jedů a bojových otravných látek. Podle typu jsou metody rozděleny na chemické, fyzikální, fyzikálně chemické a biologické. Nakonec jsou uvedeny polní způsoby analýzy a rozborů odmořovacích prostředků. Výběr metod ukazuje na zkušenosti autora.

Závěr knihy tvoří dodatek, obsahující zásady první pomoci při práci se silně toxickými látkami, fyzikální konstanty důležitých bojových otravných látek, údaje o toxicitě a přehled významných monografií v oboru.

Pojetí publikace je podřízeno pedagogickým cílům. Odráží se to v metodice zpracování i v souboru kontrolních otázek na konci každé kapitoly. Kniha zaujme množstvím materiálu, jeho novostí a názorností (obsahuje 83 tabulek a 51 obrázků). Představuje soudobý zdroj informací, potřebný pro pracovníky v oboru vojenské chemie, toxikologie a zdravotnicko-protichemické ochrany. Na tom nemění nic ani její menší homogenost ve srovnání s prvním dílem.

Plk. doc. ing. Jiří Matoušek, DrSc.